

KÖSZÖG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, közgazdasági, ipar-kereskedelmi és nevelészeteti hetilap.

TÖBB EGYLET KÖZLÖNYE.

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

Előfizetési pénzek és reklamációk a kiadóhivatalhoz (Feigl Gyula) intézendők.

Szerkesztőségi iroda: uri-utca 9 sz.

(Szerkesztővel értekezhetni d. e. 8-9 és d. u. 1-2-ig.)

Kiadói iroda: Városház 81. sz. a nyomdában.

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztőségi közlemények a szerkesztőséghez intézendők; mindenkor esütőtűkön estig.

Megjelenik minden vasárnapon.

Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.

Új tanév.

(Cs.) — Halad az idő kereke s az iskolai szünet ugyancsak gyorsan pergett le azoknak kiknek szülői vagyonosak, jó móduak s gazdagok és gyermekeiket üdítő szórakozásokban részesíthették, tapasztalatok szerzése végett utaztathatták.

De gyorsan halad a szárnyas idő azokra nézve is, kik a vakációzt tudományos buvátkodásokkal, tanulással és családi körben végzett munkálkodással töltötték.

Alig záródott be az iskolai év: a tudományok csarnokai ismét megnyitottak, hogy az ifjuság új erővel folytassa tanulmányait.

Tanulósereg és a tanítói kar ismét összegyűlt a Muzsák templomaiban.

Nem szándékozunk, mert nem is feladatunk erkölcsi oktatásokat adni az ifjuságnak, még kevésbé természetesen a tanítótestületeknek; de figyelmeztetnünk kell az ifjakat, hogy hamár a tanpályát tovább folytatni elhatározták ők vagy szü-eik, akkor lelkiismeretesen lássanak hozzá a tanuláshoz, az iskolában figyelmesek legyenek, tanítóik előadásait buzgalmasan hallgassák, oktatásaikat, figyelmeztetéseiket jól megszívleljék, az iskolai fegyelemnek szívesen hódoljanak, — mert különben nem lesz belőlök hasznos, előlé és becsületes honpolgár, annál kevésbé szakember, szaktudós.

Mai világban „általános zsenik” már nincsenek, nem lehetnek, mert erre az emberi ész gyarló, de meg fizikai lehetetlenség is, mert térben és időben mozognak s a legidősebb ember élete is viszonylag rövid arra, — ha mindjárt folytonos buvátko-

dásokban teljék el, — hogy minden tudomány-szakban, ismeret-ágban a gyakorlati tevékenység minden szakmájában egyaránt kiváló és elismert kapacitás hírére szert tegyen! Nem lehet valaki egyidejűleg hírneves vegyész, nagy költő, geológus, történész, mérnök, nyelvész, vitéz lófitész, püspök, főispán, jeles ügyvéd és nagyhirű orvos, bölcsész, minta gazdász, bankár, műépítő, nagyiparos és vállalkozó, vasutigazgató, akademikus vagy élelapszerkesztő stb. stb. Némely állás, hivatal s foglalkozási ágak egymással homlokegyenest ellenkeznek, egymást kizárják. Általában minden szakmára nemcsak születni hanem készülni, tanulni kell és bármely pályát választunk, bármi állásra készülünk, ha ott a magunk lábán megállni és járni akarunk, ugyancsak hozzá kell látni a tanuláshoz: hátha még kitünő szakférfiakká akarjuk magunkat kiképezni! Általános ismeretekkel kell birni minden civilizált polgárnak, bármily állást foglaljon is el; és ezeket az általános ismereteket megszerezhetni a középtanodákban; de ha valakinek kedve és ideje marad — amenynyiben az általános tudományos ismereteket meg nem szerezte volna, — magánszorgalommal még akkor is pótolhatja, ha már kilépett az élet küzdterére mint szakember.

Nem lehet eléggé a szülőknek s tanulóknak figyelmökbe ajánlani, hogy idejében megfontolják: minő pályára van a gyermeknek természet adománya, tehetsége, hivatottsága? de a megfontolást és elhatározást nem kell ám mindig a gyermekre bízni, mert ez

csak a látszat szerint bírálhat meg valamely életpályát s bizonyára az után nyul, amely inkább esillogós és kevesebb fáradsággal kényelmesebb megélést látszik biztosítani.

Hányszor tapasztaljuk, hogy a szülők egyáltalán meg sem kérdik, hogy a gyermek mi is óhajtana lenni? minő pályát volna kedve választani? mihez érez vonzalmat? ösztöne mit sugal neki? saját ítélte szerint hogy bírál az életpályák fölött? De még a szülők sem törnek rajta fejüket, hogy ugyan miféle életpályára kellene a gyermeket nevelni, taníttatni. Hanem csak hajrá tanulni kell, és mert a legközelebbi iskola történetesen gimnázium, tehát ki kell tanulni a gyerekeknek a gimnáziumot akár szívesen, esetleg hivatásszerűleg, akár kedve ellenére, tehetség, vonzalom nélkül. Ilyen tanulásban aztán nincs is köszönet, ilyen tanításnak nincsen fogaratja; az életpálya — amire innen és ily előkészülettel léphet — nem az ő pályája; de visszatérni ennyiről már csaknem lehetetlenség, arra aczéljelleme, rendkívüli zsenik nagy kivételesen képesek csak.

A pályatévész tette ember boldogtalan, elégedetlen és természetesen következményszerűleg szerencsétlen is: Mig az, akinek hajlama tehetsége szerint szabadott, lehetett életpályát választani: az örömmel halad a maga elé tűzött cél felé, repes a szíve a pályanyújtott tevékenység közben az elért sikereknek kellemes érzetétől; vidám kedélyű, elégedett, munkás, fáradhatlan, természetesen boldog és anynyira szerencsés, hogy minden amihez hozzá-

TÁRCZA.

Egy XVI. századbeli magyar főpap pénzügyi viszonyai a külföldön.

Irta:

— Kollányi Ferencz. —

Minden kornak megvan a maga sajátos jellemvonása. — Az egyikből nagy öröme, fényes dicsőség, anyagi és szellemi jólét sugárzik vissza az utókorra; a másikon fájó szenvedés, könnyözön, kétségbeesztő fájdalom húzódik át.

Öt minden lépésnél esokro: alkothatsz magadnak a visszaemlékezés okozta öröm virágiból; itt csak a szomorú fűz lombját látod földre boruló ágakkal.

Mintha csak az ég irtalmát akarná leesdeni onnan fölülről! . . .

Az 1500. év két ily merőben ellentétes időnek elválasztó pontja; kevéssel előtte Mátyás dicsőségteljes uralkodása, utána a mohácsi vész okozta nyomor. A mily fényes jólét volt a megelőző években, oly inséget és nélkülözést találunk a következőkben, mert hisz a szerencsétlen kimenetelű ütközetnek megvoltak mindazon következményei, melyek a nemzeti nagyságot és dicsőséget, a tudomány és művészet nagyszerű virágzásával egyetemben megszüntethetik.

Amit a törökpusztítás megkimélt, azt megsemmisíték a pártoskodó urak, a törvenyt nem ismerő olygarabok, kapzsi nemeseik, kik rosszabbak voltak a lánczáról megszabadult keselyűnél.

Az ország legelső tisztviselője, a törvény köteles

ellenőrzője a nádor, — Báthory István *) — maga járt elől jó példával, midőn a pécsi káptalan kincseit az azt biztos helyre szállítani akaró káptalanbeliektől erőszakkal elvitte.

A XVI. század magyar történetének egyik kiemelkedő alakja, ép ez időben indult az élet nagy útjára mely őt hazájában a legmagasb pozícióra volt vezetendő. E férfi Oláh Miklós volt, ki 1493-ban született Bebenben oláh fejedelmi családból, ki 29 éves korában mint esztergomi kanonok kómáromi főesperes lett.

1526-ban az udvarhoz került a királyi pár titoknokául, s midőn az özvegy lett Mária királyné elhagyta az országot, vele ment, hogy több mint tizenegy éven át megossza vele a szenvedésteli életet.

Fizetése mint titkárnak meglehetősen szerény volt; s felszaporodott költségeit viselni segíték az esztergomi kanonoki stallum után húzott jövedelmek. Midőn a mohácsi vész után beállott királyválasztási mozgalmak között, Ferdinánd pártján fejté ki buzgó tevékenységét, ez megjutalmazásul a tanúsított hűségnek, őt megkoronáztatása után, a Gerendy Miklósnak erdélyi püspökké történt kinevezése által megürült fehérvári érkanonokság javadalmával ajándékozta meg.

Ő ezzel megelégedve nem volt.

Az egyéni szabadságát megőrizni szerető férfinak már régtől fogva leghőbb óhaja volt, szabadulni azon légkörből, hol a helyett hogy szellemének megfelelő komoly tudományokkal foglalkozhatott volna, idejét és teendőit egy nő szeszélye szerint volt kénytelen felosztani. De nem volt megelégedve már csak azért sem, mivel a királynak több ízben tett ígéreteire támaszkodva,

*) Külömben részeges jellemtelen ember, kiről a velencei követ 1523-ban így ír: „da tutte e ubrio, da la matina fino la sera, edala sera fino la matina, odiato da tutti.” L. Szalay: Magyar tört. IV. 11. l.

valamelyik megürült, — s ilyen volt a legtöbb, — püspökségre számított.

Mindazáltal pénzügyi viszonyaira, az említett egyházi javadalom elnyerése kedvező befolyással volt.

Családjá, mióta bizonyos politikai zavarok miatt kényszerülve volt Oláhországot elhagyni, ha nem nélkülözött is, sokat nem látott maga körül a hajdani fényből és gazdagságból. Atyjának kivüle még három gyermeke volt, egy fiú s két leány; a még meglévő családi vagyon tehát nagyon szűkös volt, a még meglévő négyük között. Ezt legalább részben megakadályozandó, fehérvári érkanonokká történt kinevezése alkalmával, apai és anyai örökségéről fivére Mátyás javára — lemondott. *)

Nem akarván állás és foglalkozás nélkül maradni, s belátván, hogy a király nem bírható rá ígéreteinek beváltására, kénytelen volt a királyné oldala mellett eddigi állásában továbbra is megmaradni, s midőn Mária elhagyta hazánkat, egyideig az zrkös tartományokban tartózkodott, később pedig a Nemetalföldök kormányát bátyja Károly császár megbízásából átvéve, ő is hiven követte őt a messze külföldre.

Az 1529. évvel anyagi viszonyaiban határozottan rossz fordulat állott be. Egyik kellemetlen hír a másikat követte, s a honvágy fájdalmát anyagi gondok súlyosbították, az önkényes száműzött lelkében.

Az első csapás Török Valentin kezéből jött. A fehérvári érkanonokság után Oláh eddig évi 300 forint tiszta jövedelmet élvezett, mi az akkori időben az akkori körülmények között, nem csekély értéket képviselt. Török régen áhított már a szép birtokra, s a 29. évben azt önhatalmilag csakugyan birtokába is véve, elűzve a jogszerű tulajdonos birtok kezelőjét. Tudta ő

*) Codex epist. Nicolai olahi p. 274.

nyul, az — mint moudani szokás — aranyvá válik. Ilyen embernek a munka nem teher, a vesződs nem nyög, hanem az az ő eleme, öröme, élete. Ilyen emberek fejlesztik tovább a szakképzettséget, szaktudományokat, művészeteket; ilyenek lehetnek csak gazdagok és hírneves nagy férfiak!

Azt hangoztatják, hogy túlnépesült minden életpálya, nem lehet megélni, nagy a verseny, a létküzdelem keserves.

Nem ez a legnagyobb baj, hanem az, hogy manapság kevés ember van a neki való életpályán, amiért is azon, kitűnő szakember nem is válik belőle, mert nincsen kedve egy ráerőltetett életfoglalkozás gyötrelmeihez: egyszóval nem az ő elemében van!

Akarunk boldog társadalmat teremteni?, akarjuk gyermekeink jövőjét biztos alapra fektetni?, akarjuk utódaink boldogságát, szerencsáját megalapítani? akkor képeztessük, taníttassuk azon életpályára, amit a gyermek ösztöne vágy, ami iránthajlammal viselkedik, — ha természetes tehetségei vannak.

Ezt ajánljuk az iskolai év küszöbén a szülőknek, gyámoknak s a tanítóknak soha szem elől nem tévesztendő figyelmébe!

A kereskedelmi muzeum kiállításai.

A.) Időleges gyümölcs- és konyhakerti kiállítás. (V á s á r.)

1889. október havában.

1. A budapesti kereskedelmi muzeum a városi-gepi nagy iparszarnoknak időleges kiállítások számára fenntartott részében friss és feldolgozott gyümölcs, valamint konyhakerti kiállítás rendez, mely f. é. október hó 1-ő napján megnyitják és október hó 31-én bezáratik. 2. A kiállítás célja: a fogyasztó közönséget, valamint a kereskedőket a hazánkban termelt őszi és téli gyümölcsfajokkal s zöldségfélékkel, valamint a gyümölcsfeldolgozásának legegyszerűbb módjaival megismertetni, a hazai gyümölcs- és konyhakertészeti czikkkelendőségét előmozdítani és azoknak új piacokat szerezni. 3. A kiállítás tárgyai: a) alma, körte, birs, berkenye és lasponya; b) őszi araczk, szilva, som és az esetleg eltartott nyári csontarok; c) dió, mogyoró, mandola és gesztenye; d) őszi málna, szeder és szamóca-fajok; e) edényekben tenyésztett gyümölcsfák gyümölcscsal együtt; f) szőlő; g) gyümölcsaszalványok és a gyümölcsfeldolgozásának mindennemű alakjai; h) aszalókemenczék természetben, mintákban és rajzban; i) gumós és gyökérnemű zöldségek; k) káposztafélék és levelzöld-ségek; l) mellékékekül szolgáltató zöldségfélék; hagyma nemű és fűszer-zöldségek; n) hüvelyes vetemények hüvelyben és kifejtett állapotban; o) szárított, aszalt zöld sárgarépa és zöldségconservek; p) a gyümölcs szállítási szolgáló eszközök, befőtt gyümölcsöknek való üvegek, gyümölcstészeti szerszámok stb. 4. A muzeum igazgatósága kizárólag gyakorlati ezékokat tartván szem előtt, csupán oly gyümölcs és zöldségfélék beküldését óhajítja, melyek minőségükkel, vagy a termelés mennyiségével fogva nagyban eladásra és kivitelre alkalmasak. Ennél fogva felkértenek a termelők, hogy csak oly gyümölcsöt

jelentenek be, melyből nagyobb készlet felett rendelkeznek és a melyre nagyobb megrendeléseket elfogadhatnak. A legkisebb mennyiség, mely beküldhető: almából, körtéből, birsalmából 100 darab, a többi gyümölcs-fajokból 10 kiló, szőlőből 5 kiló. Az igazgatóság további felszólításáig az első küldemény amazoknál ne haladja meg az 1000 darabot, a többi gyümölcsfajoknál az 50 kilót, a szőlőnél a 10 kilót. Kivételet képeznek oly gyümölcspéldányok, melyek hazai gyümölcsfajtenyésztők által a gyümölcsfákat venni óhajító közönségnek bemutatni szándékoznak és a melyekből egyes példányok is mintakép beküldhetők. Ez esetben az eladó gyümölcs-facsemeték száma közlendő. Az a), c) és m) alatt említett zöld égfélékből 10--15 esomó, illetőleg 40--50 drb. a káposztafélékből és levelzöld-ségekből 20--25 drb., a hüvelyes veteményekből 50--100 kiló küldendő, megjegyezve, hogy a zöldségfélék a kiállítás tartama alatt hetenkint egyszer friss arával pótlandók. 5. A bejelentés az ide mellékelt bejelentési iv egyes rovatainak pontos kiköltése mellett f. é. szeptember hó 10-ig eszközendő. 6. A bejelentett gyümölcs f. é. szeptember hó 25-ig, szőlő és zöldségfélék szeptember 28-ig beküldendők. 7. A gyümölcs kosarakban vagy hordókban szállítandó. Minden kosárba vagy hordóba a kiállító nevét, a gyümölcsfaj elnevezését és a darabszámot vagy súlyt magában foglaló jegyzék esatolandó. A küldemény tartalmáról annak feladásakor a muzeum igazgatósága level útján is értesítendő. A termelő urakat saját érdekében, de egyuttal kivitelünk emelése érdekében is különösen figyelmeztetjük, hogy almát, körtét, birsalmát és szőlőt vékony papirosba csomagolva szállítsanak, hogy továbbá a gyümölcsöt osztályozva külön-külön szállítsák, úgy, hogy egy és ugyanazon fajta gyümölcsnek legszebb és sértetlen példányai, mint Ia, a kisebbek, de hasonlókép sértetlen példányok, mint IIa és a hibás példányok, mint IIIa, jeleztesse. Ugyanezen eljárás követendő megrendelések esetében, melyek végrehajtásánál kiváló gond fordítandó arra, hogy a szállított minőség a kiállított és megrendelt minőségnek teljesen megfeleljen. Tapasztaltatott továbbá, hogy egyes termelők túlesigáztott árakat szabtak, melyek folytán a nagybani eladás lehetetlen volt. Saját érdekében figyelmeztetjük a t. kiállítókat, hogy ily eljárás mellett soha sem leszünk képesek a külfölddel versenyezhetni és a gyümölcs-kivitel állandósítani. 8. A kiállítókat vasuti igazolványt nyernek, melynek alapján a vasuti szállítási díj 50 százaléknak elengedése tartható igényt. 9. Térdij nem fizetendő; a szükséges állványokat és aszaltokat a muzeum igazgatósága díjtalanul szolgáltatja, hasonlókép a gyümölcs kiállítására szolgáló tányérok is ingyen bocsátatnak a kiállító rendelkezésére. A muzeum által eszközölt eladások és megrendelések után 10 százalék jutalék fizetendő. 10. A muzeum igazgatósága a beküldött gyümölcs és zöldség elomlása esetében nem nyújthat ugyan kártérítést, mindazonáltal megteend mindazon intézkedéseket, melyek a gyümölcs jókarban tartására nézve szükségesek. 11. Azon gyümölcs, mely a kiállítás befejeztéig el nem adatott és a mely felett a kiállító november hó 10-ig nem rendelkezett, elárvereztetni és a befolyó összeg 10 százalék levonásával a kiállító rendelkezésére bocsátatni fog.

(Vége következik.)

Belföldi szemle.

— A persa sah kit királyok királyának hívnak alattvalói, európai körutjában ellátogatott a mi fővárosunkba is. Mindenfelé amerre járt meleg fogadtatásban részesült s a magyar vendégbarátság tüntetései egészen elragadták a perzsák fejedelmét. A főváros látkepei fölött is gyakran elragadtatással nyilatkozott. Budapestről háromnapig ott tartózkodása után vasuton távozott és egyenesen Teheránba tér vissza.

Súlyosbító helyzetét azon körülmény, hogy a királyné maga sem rendelkezett a kiadásai fedezésére szükséges penzmennyiséggel.

Midőn 1530-ban Augsburgban a birodalmi gyűlés megnyílt, a királyné is megjelent itt, magán ügyeinek megbeszélése végett találkozni óhajtván fejedelmi testvéreivel, Károly császárral és Ferdinánd királlyal. Midőn ő Ferdinándnak magyar királyiá való megválasztását oly nagy ügyességgel kerestül vitte, s lankadni nem tudó fáradozásai árán számára a magyar koronát megszerezte, szerető önzetlenségében egyedül csak fivére érdekeit tartá szem előtt. Hisz csak egy intésébe került volna, s a keze után esengő Zápolyával Ferdinánd terveit örökre megsemmisíthet! Meltán gondolhatta tehát midőn 1527-ben a koronázás színhelyéről Óváron át az országot végleg elhagyta, hogy fiverei a testvéri szeretetnek hozott áldozatot viszonzni fogják, s számára a jövőben gond nélkül lételet fognak biztosítani, annál is inkább, miután magyarországi birtokait az ellenfél emberei jó részt lefoglalták, s így saját jövedelmeiből állásának megfelelő fenyt kifejtetni nem tudott.

Azon szándékkal jött tehát most ide, hogy fivérével megbeszélvén ügyeit, segélyüket is igénybe vegye, mert a rendelkezésére álló összeg oly csekélynek bizonyult, hogy környezetét s alárendeltjei részére az utóbbi hónapokban már nem volt képes, a kellő járandóságot megürült pénztárából kiutalványozni. *)

Rendbe hozván némileg pénzügyeit a királyné, elhagyta Augsburgot, s az 1531. év tavaszán Brüsszelbe utazott Belgium kormányzását átveendő. Nem akarván megvárni kipróbált hűségű és ügyességű titkáráról kü-

Külföldi szemle.

— Delszlávia. A dalmátok Horvát-Szlavonországgal egyesülni akarnak s ezt határozatképen mondotta ki a dalmátország-gyűlés többsége.

— Beszélgetések Bismarckkal* ezim alatt politikai röpirat jelent meg a német könyvpiaczen. Egy föbb ur akarja kitudni Bismarck vélekedését az osztrák nemeteknek a nagy német birodalomhoz való vonzódása felől. Bismarck elég nagyevű diplomata, hogy sem kinyomatni engedné titkos gondolatjait; hanem azért elmond annyit, hogy a protestáns többségű Németország nem vágyakozik néhány millió ausztriai, német klerikálissal s néhány millió szlávval az egyensúlyt megzavarni. „Nekünk — mondá Bismarck — és unokáinknak is, szükségünk van egy erős Ausztriára! (De a dedunokák és a gyermekek nem lettek említve! Szedő.) Azt tanácsolja az osztrákoknak, hogy jobban bánjanak a csehekkel.

— Az orosz czár négy szép lovat ajándékozott a török szultánnak, azt tartván a közmondással hogy apró ajándékok tartják fenn a barátságot.

Helyi és vidéki hírek.

— Az iskolai beiratások megkezdődtek. Már a múlt hét utolsó napjaiban észrevehető élnk forgalom mutatkozott, amit azonban a holnapi országos vásár mozgalma egészen elnyel. Iparosok és kereskedők most nagyban föllelegzhetnek.

— Kossuth-ünnepély Szombathelyen. Az ez évi Lajos nap Szombathely városára nevezve feledhetetlen emlék fog lenni örök időkre; az ez évi Lajos nap Szombathely város hazafias érzelmű lakosságának szívébe oly mélyen vésődött, hogy annak emlékeit, nem hiszem, hogy lenne valaki, ki valaha szívéből kioltani képes lenne. Szombathely város hazafias érzelmű lakossága a nagy férfi névünnepeit oly imponáns módon ünnepelte meg, amelyhez hasonló mindez ideig városunkban még nem létezett. Nyugodt lenet Kossuth Lajos is, az ősz férfi, hogy az általa hirdettet nagy eszméknek még mindig vannak követői és hirdetői, s lesznek is mindaddig, míg csak az ereken igazi magyar vér pezseg, míg csak egy igazán érző magyar ember szíve dobogni fog. Szombathely város fiatalosága megmutatta, mint kell követni az oly eszmék megalkotóját, melyek megszabadítottak bennünket a vakságtól, melyek megteremtették számunkra a sajtószabadságot, a testvériséget, az egyenlőséget! Kossuth Lajos volt az, ki sok küzdés, fáradság, és saját élete kockázatásával megszabadította a jobbágyt a magyar nemesség zsarnok hatalmától, Kossuth Lajos volt az, kinek, mi magyarok, — magyar érdemeinket, szabadságunkat, sőt erkölcsi és anyagi jólétünket köszönhetjük, Kossuth Lajos volt az, ki megtanított bennünket arra, mint kell a hazáért küzdeni, mint kell a szabadságot és függetlenséget saját életünk kockázatásával is kivívni. Nincs széles e hazában oly város, melynek lakossága mindezeket szem előtt ne tartaná, és hálájának lerovásául évenként egyszer — Lajos napján, — meg ne emlékezzenek az ősz férfunak feledhetlen érdemeiről. Így volt Szombathely város is, melynek derék lakossága áthatva a hála érzetétől, fényesen ünnepelte meg a száműzött aggastyánunk, Szombathely város diszpolgáranak névünnepeit, melynek rendezését az ifjuság vállalta magára. A rendezőség 50 tagból állott, mely először is díszmenetet rendezett a város főutcáin zenével, szónoklatokkal és szavazattal egybekötve. Szónokok voltak: dr. Kölesvölgyi József, a rendezőbizottság elnöke, Orbán János, Ujváry Ferencz országgyűlési képviselő és dr. Viola Ödön ügyvéd. Reiff Huszár Pál pedig Abrányi Emil „E-skü” ezimű költeményét szavalta el. A szónokok mindannyian helyesen megfeleltek a magukra vállalt szerepnek, és szép szavakban fejegették a száműzött aggastyán 1848-iki működését, melynek, — mi magyarok — sokat, nagyon sokat köszön-

jól, hogy sokkal könnyebb új törvényeket hozni, mint a hatalmaskadó urakat a már hozottak megtartására reá kényszeríteni, vagy bármely törvénytést megtoolni, miután a Ferdinánd pártiak János királynál ép úgy biztos menedéket találtak, ha netalán szükségesnek látták volna az igazság sújtó keze elől menekülni, mint a János pártiak Ferdinándnál. Ily módon bizonyos hatalomra tett szert az önkény és jogtalanság, a tulajdonjog és igazság pedig lábbal tiportatott.

Jellemző tulajdonsága a kornak, hogy a nagy szerencsétlenség a bűn óriási torzalakjainak lett szülőanyjává.

Oláh az esztergomi kanonia s a fehérvári érkanonokságon kívül, meg a Kassához közeleső tapolczai apátságot is bírta. Nem egyedül álló eset a kor történetében, midőn az egyházi férfiakban oly roppant hiány volt, hogy a mohácsi ütközet után egész Magyarországon nem volt több, három fölszentelt püspöknel.

Az említett apátság évi jövedelme, leszámítva a szükséges költségeket körülbelül 150 forintot tett ki; nem sok az egész, de until elég arra, hogy Bebek Imrének bírvágyát felkoltse. Miután azonban nem volt reménye a jogtalanul szerzendő vagyon békés birtoklása, megkelle elégednie azzal, hogy az értékesebb tárgyakat elrabolta a mi, pedig nem vihett magával, azt feldulta, elpusztította. *)

Igy történt hogy Oláh ugyanezen év november havának elején, midőn úrnőjével Linzbe utazott barátai egyikéhez írt levelében — „de tenuitate facultatum” — pénzsűkéről panaszkodik. **)

*) u. M.

**) i. h. p. 20.

*) Codex epist. p. 110.

*) i. m. 160. p.

**) Lásd ezt bővebben Oláh Miklós külföldi irodalmi munkásságáról írt cikkemben. Uj magyar szám 1885. évf. 3. és 4. füzetekben.

hetünk. Este a „Sabária“ szálloda nagy termében bankett volt, melyen 100-an vettek részt. Felköszöntőkben sem volt hiány, vacsora után pedig tánc következett, mely majdnem, kivilágos-kivirradig tartott.

Szombathelyi.

— **Steierlein Gábor** urat a polgári iskola igazgatóját aki e napokban érkezett vissza szüneti körutazásából — a kereskedelemügyi miniszter ur 34341 sz. a. leírásával a közszolgálatnak czélszerű és kitűnő kezelése miatt elismerését nyilvánította s tiszteletdíjban is fogja részesíteni; második jutalmat az incedi tanító nyerte el, harmadikát a rohonczi

— **A helybeli árvaházban** a szünet alatt számos átalakítás, újítás történt, ami főt. Vörös Zsigmond főprefektus ur rendkívüli gondosságának, ügybizalmának köszönhető. A tantermek, ét- és hálótermek mind a legszebb rendet, tisztaságot, korszerű beosztást mutatják. Valóban kellemes meglepetésben részesül az, aki az ódon külsejű épület belső termetit folyosóit, konyhát, rakhelyiségeit bejárja, mintha csak valami nagyvárosi modern építésű palotában volna. A növendékek száma szaporodott miután több hely lett engedélyezve. Ennek folytán a termek is szaporítani kellett. A növendékek ellátása, gondozása, felügyelete semmi kívánni valót nem hagyott fenn eddig sem, jövőre meg épen mintaszerű leendő annyival inkább mert a viceprefektusi állás szervezte lett s arra t. Porpáczai Darás urban jó erőt nyert az intézet és jó segítséget a főprefektus ur. Azok a tanulók, akik ide járhatnak, hacsak egy kis tehetség és igyekezet van bennök, okvetlenül elévő embereké képezhetnek; így az intézet megbeszélhetetlen érdemeket szerez a művelődés és közjólét előmozdítása által. Nem mellőzhetjük annak fölemlítését, hogy a város, melynek érdekeit nem kis mértékben öleli föl az árvaházi jótékony intézet nem járul az intézeti évi költségek fedezéséhez annyiban, hogy évente ellátná az árvaházat fival és a növendékeket vasárnaponként egy kis borral. Ilyen gazdag város ennyit áldozatot könnyen hozhatna a jótékonytalánra! — Az árvaházi növendékek a napokban már megérkeztek és megtöltötték a termeket, eleveiséget és életet öntve az elhagyott épület kongó helyiségeibe.

— **Honvédeink** mult kedden vonultak el a tatakisbéri nagy gyakorlatokban közreműködés végett. — Az 5-dik huszárezred szeptember 15-én visszatér Fertő-Szent-Miklósról de okt. 10-én Bécsbe megy állomására.

— **Halálozás.** Főt. Gröszmann Ignác klastromi plébános és cisztercita-rendbeli superior úr f. hó 26-án meghalt.

— **Táncztanítás.** Sefesik József táncztanító ur megérkezett városunkba hogy itt táncztanfolyamát megkezdje f. é. szeptember 1-én. Tánczkolái helyiség: városház-tér Palocsay-házban 53. sz. — Beiratások lakásán: Martonfőle házban a fapiacozon eszközölhetők. A zártkörű tanítás estenként 6—7-ig s a nyilvános 8—9-ig tartatik. Anná' inkább ajánljuk Sefesik urat a t. cz. szülők pártfogásába, mivel bánásmódja és ügyessége s általában a kedvező siker amit tavaly is fölmutathatott őt érdemesítik a fölkarolásra.

— **A német színészek** ma tartják a bálházban utolsó előadásukat, mely után holnap elhagyják Kőszegét. Az a nagy közönség mely az előadásokat tömeges megjelenéssel pártfogolta s a színésztársaságnak szép jövedelmet biztosított, bizonyára megmarad műpártolónak s ha magyar színészek érkeznek hozzánk, bizonyára azokat szintén pártfogolni fogja már csak azért is, nehogy az egyoldalúság vádjá érhesse. Ezen reményben vesszünk búcsút a német Thaliától!

— **Mária-Czellből** baha záródokló bucsujáró csoportok vonultak át e napokban városunkon. Nem kifogásoljuk a bucsujárást; legyen mindenkinek az ő hite szerint; hanem az a bucsusok elé messziről és messziig való harangozás ugyancsak elmaradhatna ám, elég volna akkor meghuzni a harangokat, mikor a bucsusok a belvároshoz értek s addig huzni nekik, amíg a belvároson keresztül baladtak; aztán menjenek Isten nevében csön-

rúbeszélései s kérései dacára sem mutatkozott hajlandónak, a fehérvári örkanonokság birtokait kezéből kiadni, kivéve azon egy esetet, ha Ferdinánd egy más javadalommal fogná őt kárpótolni, Ferdinánd pedig nem volt azon helyzetben, hogy a feltételt teljesíthette volna.

Mintha csak öröme telt volna a sorsnak a magyar főpap sanyarúságai és aggodalmaiban, oly készen üzte vele szeszélyes játékát.

A már említett bajokhoz most egy új járult azon pör folytán, mit ellene Pozsony városa indított.

A pör története a következő. Szécsi Dénes esztergomi érsek-primás, 1460 körül Pozsony városának 2000 forintot adott kölcsön, minek fejében a város polgárainak kamat gyanánt, minden év sz. Mihály napján 100 forintot kellett lefizetni. Oláh mint Szécsinek utóda „in rectoratu altaris bb. petri et pauli apost. in Ecclesia Strigoniensi,“ mintegy 15 éven át élvezte a kamatot, (tehát összesen 1500 forintot kapott) midőn a pozsonyiak elhatározták beszűntetni a kamatfizetést, uszorának mondván a nagy összeget. Sőt midőn Oláh követelőleg lépett fel ellenük, perbe fogták, s egyenesen a pápai követ elé idézték.

E pör lefolyásáról csak annyi jutott az utókor tudomására, hogy I. Ferdinánd a magyar kormányferfiak közbenjárására, 1535-ben meghagyta Pozsony városának miszerint „Oláh fehérvári örkanonok ellen, a pápai követ elé fellebbezett pörtől azonnal álljon el, úgy kívánván ezt a hazai törvények, s hogy az egy oltárért járó fizetést, (t. i. a kamat fejében eddig fizetett 100 forintot) mely a pör tárgyát képezi, Oláhnak megadják.

Ellenkezés esetében a törvény szabra büntetéssel fenyegeti a várost; megengedi ugyan nekik a pörvitelt

desen imádkozva vagy énekelv mint a róti réten. Aztán meg az az istentelen kongatás (mikor a harang nyelv a harang egyik szélét éri) is elmaradhatna, ami minden épülvő ember hall-érzékeit rettenetesen bántja, és ami miatt kénytelen az ember mérgében a jámbor bucsusokat szidni! (Beküldetett.)

— **Időjárásunk.** Fallnak ismét igazat adtak a tények, mert f. hó 27. 28. 29. és 30. napjain orkászzerű szelek jártak ezen a tájon és oly hűvös napjaink keletkeztek hevenyében a nyári hőségre, hogy egyszerre előkerültek a felső kabátok. A szelek nagy károkat okoztak gyümölcsöseinkben.

— **Mindennemű gyomor bajok** leggyakortábbi oka az emészthetlenség. Az ily bajokban leg hatatosabban alkalmazható Dr. Rosas Élet balzsamja Prágában Fragner B. gyógyszer-tárában valamint minden nagyobb gyógyszer-tárban.

— **Egy Ház, kerttel együtt** vételre kerestetik. Bővebbet e lap kiadóhivatalában.

SÜKETE K E N E K.

Egy oly egyén, ki igen egyszerű szernek köszöni 23 évig tartó süketségének és fülzúgásának gyógyulását, kész annak leírását német nyelven minden jelentkezőnek ingyen beküldeni. Czim: J. H. Nicholson, Bécs IX., Kolingasse 4.

— **Áldásdus találmány.** Bármennyire előrehaladott is ma a tudomány, a legalattomosabb betegségek egyike kimondhatatlan kínok közt ezrével ragadja el az embereket s az orvosi tudomány tehetetlenül áll vele szemben. Valóban a pusztítás, melyet a vese- és májbajok még egyre okoznak, igazi csapása e földnek s e betegség réme még az emberiség legfelsőbb köreiből is iszonyuan pusztít s küzd királyokkal, a nélkül, hogy a tudomány leghívatottabb emberei, mint a németalföldi trónon látjuk, le tudják győzni. Halálval kellene tehát fogadni egy oly találmányt, mely az emberiség ez iszonyu csapásait, minő a vese- és májbaj, tényleg meggyógyít.

Eddig alig ismertek olyan pozitív módon ható szert, mely a máj- vese és vízi szervek krónikus bajait kigyógyítja, míg nem Warner Safe Cure-jében szerencsésen feltalálták azt. Jóllehet sok megtámadtatásnak kitéve Warner Safe Cur-je Ausztria-Magyarországon is mindennütt utat tört magának, úgy, hogy ma a kigyógyultak egész légióval hálával ismeri el kitűnő hatását s számos orvosi bizonyítvány tanúságot tesz gyógyító hatásáról. A Cure nem holmi értéktelen titkos szer, hanem egyszerű természeti szer, s a természet még igen sok gyógyító erőt rejt magában.

Valamennyi eddigi megtámadtatás, melyet rosszakarat és elfogultság intézett e jótékony orvosi találmány ellen, csak azt eredményezte, hogy a szenvedők figyelme egyre jobban e szer felé fordult, s a beteg bizalommal használhatja ezt az áldásthozó italt.

Valamint a leghasznosabb találmányok közül is nem egynek sokat kellett szenvednie emberi rövidlátástól, de a benne rejlő hatalmas előnyök következtében utóbb mégis győzedelmeskedett, úgy most is áll a mondás: „Sok ellenség, sok becsület!“

Warner Saf Cur-je kapható a „Salvator“ gyógyszer-tárban Pozsonyban, Török József ur gyógyszer-tárában Budapesten s más ismertebb gyógyszer-tárakban.

Felelős szerkesztő: **Csorba Géza.**

Kiadó-laptulajdonos: **Feigl Gyula.**

Oláh ellen, de határozottan kiköti, hogy ez hazai törvénszék előtt történjék.*

A pört azután a pozsonyiak a királyi rendelet értelmében áttették az esztergomi szentszékhöz, de hogy milyen volt kimenetele nem tudható, miut n mint Knausz mondja, az okmányok elvesztek.*)

Jól tudván Oláh, hogy saját érdekeit a külföldről nem képes védelmezni, s így folytonos gond és nélkülözés leendő élete, sietett a legelső kedvező alkalmat megragadni, a hazájába való visszatérésre. Ez szemében az 1538. évben megkötött nagyváradi békekötés volt, mely szabályozván Ferdinánd és János között az ország birtoklásának viszonyait, egyik pontjában azt is kiköti, hogy a lefoglalt birtokok jogos tulajdonosaiknak vissza adassanak.**)

Megnyervén Máriaától az engedélyt hogy Belgiumot elhagyhassa, az 1539. év október havában utra kelt.

Mi vonzotta őt oly ellenállhatlanul haza, anyagi gondok, vagy a jövőjéről aggodás? Nem! ennél sokkal nemesebb, magasztosabb valami, az a rajongásszerű szeretet, melylyel szülőföldje iránt viseltetett.

Szerette a magas bérceket, a vadregényes tájakat, melyek virágos mezőket, csendes messze sikot ölelnek át óriási karjaikkal, s melyek megrázó fősége vagy elbájoló szépsége, a honvágy megszakíthatlan láncaán vonta őt vissza az elhagyott szép hazába.

Szerette azt a földet, lelke legbensőbb szerelmével melynek ekkor minden göröngye egy nagy fájdalmat, minden porszeme keservet jelentett.

Szerette mindazt, amit rajta elhagyott, s most mi-

*) Magyar Sion 1863. év., 632. l.

**) Horváth Mihály: Magyarország tört. IV. 137. l.

Tanügyi Csarnok.

Kalászat

a nevelés-tanítás mezején kiváló tekintettel a tanulókor főbb hibáira.

(VII-ik folytatás.)

Természetes, hogy nem mindig érhető el, hogy minden tanuló minden alkalommal tisztán, világosan értse meg a tárgyat. Hogy a módszertől sok függ, bizonyos; és ha valakinél, úgy a fölszinesnél szükséges mindenekelőtt, hogy hozzászoktassuk az óra alatt való feszült figyelemhez, hogy ne riadjunk vissza a mindig megújuló s talán unalmasnak tetsző ismétléstől, s így az iskolának folyton fülében csengő ecbója segítségével lézagos ismereteit kiegészítheti. Megtörténhetik, hogy pedansságról, szigorúságról vádolnak; de hagyján! Legyen csak működésünk eredményes! És ha ily módon hozzászoktatjuk növendékeinket a fölszinesesség kerülésére, nagy jót gyakoroltunk velök, mert később korban is pontosan, alaposan, lelkiismeretesen s épen ezért bizton és megbízhatóan végzik majd kötelességeiket. Csak az alapos válhatik okos, böles emberré, mert a dolgokat nem egy oldalról vizsgálja, hanem azok egyes tulajdonságait, megjelenéseiket s a körülményeket egyesítve mérlegetti s így helyesen megítéli. A növendékeit alaposságra s a dolgok több oldalról való felfogására segítő tanító tehát okossá teszi őket, már pedig ez azon fő oldal, mely által a műveltek a műveletlenektől különböznek.

10. Van képzelődő tanuló is, aki azt hiszi, hogy tudja azt, amit tulajdonképen nem tud. Alig győzzük meg az ilyent tudatlanságáról, máris abban a nézetben van, hogy másképp kellett volna őt kérdeznünk; bizonyára tudta volna, ha másképp kérdezzük, s néha-néha odaság valamit szomszédjának, hogy annak le-zen lát-szata, hogy valamit tud. Az ilyenek közönségesen többre becsülik magukat: mentegetik hibájukat, a lehető leg-feltűnőbb módon fitogtatják kis tudományukat, elismerést követelnek, méltánylást igényelnek, s ha nem ismerjük el képzelt tudományukat, feljajdulnak s ön-magukat igazolni akarván, a nevelőt, a tanítót szeretetlen-ségről, igazságtalanságról vádolják. Ez ö n h i t s é g e t, képzelődést csak nagy nehezen győzhetjük le, leginkább úgy, ha minden kínálkozó alkalmat fölhasználunk az ellenkező kimutatására, annak feltűntetésére, hogy képzelt tudása semmi, üres. Az ilyennek minden lehetséges alkalmat meg kell adnunk, hogy képzelt vagy való tudományát kitarhassa, már csak azért is, hogy eloszlat-hassuk azon gyanuját, hogy mindig a legnehezebb vagy épen a megoldhatatlan kérdéseket kapja.

Minthogy „az ember öntéletét, meggyőződését legtöbbre becsüli, és kerüli azokat, kit vele meg nem egyeznek. és szereti azokat, kik úgy gondolnak, mint ő“ (Rónay Jácint), az ily növendék s természetesen szülői is nagyon hajlandók szeretlenségéről, antipatiáról vádolni a nevelőt. A képzelődő önhietség az emberi természet-nél igen elterjedt és csak nehezen kiürítható hibája lévén, gyógyítása nem könnyű. Legjobb, ha az illetőt az önismerethez, mint a tökéletesség kezdetéhez vezetjük. De ez a legnehezebb! A Delphiben levő bölesesség templomának bejárata fölött olvasható felírást: Gnóthi sze-autom, ismerd meg tenmagadat, sokan hordják ajkukon de kevesen valósítják. „Az ember különös lény; mondja a főnnebb említett tudós Rónay Jácint — feledve ön magát a külvilág forradalmaiba sovárg, déltől éjig, keletről nyugatig bolong; feregként vájja be magát a föld gyomrába, vagy kifejtekezve a porból, magasra emelkedik; de belvilágát figyelemre sem méltatja . . . Sokan, midőn mindent tudnak és mindent ismernek, ön-magukat legkevesébb ismerik.“ — Ismervén az önisme-retnek nevelő hatását, szükséges, hogy magunk járjunk elő jó példával, hogy növendékeinket önismeretre vezet-hessük, mi ha sikerül, a növendék önnömagát fogja nevelni.

(Folytatása következik.)

dőn a hosszú utról visszatérőben volt, lelkesülve gondolt azon pillanatra, midőn a Kárpátok sötét bérceiről jövő szél az édes haza levegőjével fogja csókolni a czéat.

Igaz, hogy nem reményelhetne otthon feltalálni a csendes tűzhelyet, a békés órákat mik egykor leghőbb vágyait képezék, midőn gondolatban oda képzelt magát hazájába, könyvei közé, de legalább ment volt a bizonytalanság igen sokszor kínos érzetétől, s vigasztalta a haza állapotának minden sötét oldala mellett is az, hogy az egész tornyosuló komor felegeket közelről figyelheti s hogy a bennük rejlő veszélyt ő is teljes erejéből fog igyekezhetni elhárítani.

Mily érzelmek között látta viszont az ezernyi szenvedés által megkínzott hazát, nem hervasztotta-e el a rideg való a remény gyenge virágait, hiszen mutatja azon levél, mit Bécsbe érkeztek irt Nádasdy Tamáshoz.

Vissza jöttem, uzymond ebben, s Isten segítségével egészségben, hogy a királynő ügyeiben intézkedjem, s hogy végre valahára megláthassam barátaimat, ismerőseimet s a rég elhagyott hont. Azonban, leszámítva azon néhány arezot, melynek látása örömet okozott, csak keserűség az amit tapasztalok. Az ország alig létezik; az urak kevés kivétellel jellemtelenségükben csak pénz és kincseket szomjuhoznak, s a nép oly nyomorult állapotban él, hogy baj, gyász és könnyek teszik édes mindent.*)

Igy lett a reményből csalódás, az örömből sajtó fájdalom, de a szeretet nem változott, az megmaradt s vezette őt az élet zajgó tengerén, mint az éj vándorát a magas ég mély tűz csillaga . . . . .

*) Pray: Epistolae procerum II. p. 78.

